

92 L. 11 1953

AZ OKTATÁSÜGYI MINISZTERIUM SZEMLELTETŐ FILMKIRENDELTSÉGE

filmdia sorozatából

38. szám.

PETŐFI SÁNDOR /1823-1849/.

Irodalomtörténeti sorozat:7

Készült: 1953. évben.

1. Petőfi arcképe 1848-ból.

A képet Petőfi barátja Orlay-Petrich Soma festette 1848-ban. Orlay-Petrich Soma több ízben lefestette a költőt mind mellképben, mind egész alakban. Képei sokkal kevésbé idealizáltak, mint Barabás rajzai. Köztük az itt bemutatott festményt maga Orlay ajándékozta a Nemzeti Múzeumnak. Feltehető, hogy ő is ezt vélte leghivebbnek. A kép mérete 60 x 45 cm, jelzése: Orlay, 1848.Pest.

2. Barabás Miklós kőrajza Petőfiről.

Barabás Miklós is többször elkészítette Petőfi képmását. Ez a kőrajz 1845-ben készült.

3. Petőfi egyetlen daguerrotypiájáról készített rajz.

Ez Petőfi hiteles képmása. Jankó János rajzolta 1837 -ben.

4. Petőfi szülőháza Kiskőrösön.

Petőfi a Pest megyei Kiskőrösön született 1823 január 1-ének első perceiben. A költő maga "Szülőföldem" c. versében Félegyházát nevezte ugyan meg születése helyének, de ezt költői szabadsággal tette, mert ott csak gyermekkorát élte 22 hónapos korától kezdve.

5. Petőfi állítólagos arcképe 12 éves korából.

6. Petőfi gyermekkori lakóháza Félegyházán.

22 hónapos korában került Petőfi ebbe a házba. Innen Kiskőrösre, Szabadszállásra, Sárszentlőrincre, Pestre, majd Aszódra vitték iskolába.

7. Petőfi édesatyja. Orlay-Petrich Soma festménye.

Petőfi édesatyja: Petrovics István Nyitra megyéből származott, székálló legény, majd mészárosmester volt.

8. Petőfi édesanyja, Hruz Mária. Orlay-Petrich Soma festménye.

Petőfi édesanyja szolgálóleány volt Maglódon, amikor Petrovics István őt feleségül vette.

9. A kecskeméti elemi iskola, ahol Petőfi irni-olvasni tanult 1829-30-ban.

Ezt az épületet még a múlt században lebontották. A képet először a Vasárnapi Ujság 1864. évf. 39. száma közölte.

5511120/38

- 1 -

10. Petőfi szépirási gyakorlata az aszódi gimnáziumban.

Petőfi 1835 szeptemberétől 1838 június 20-ig az aszódi algimnáziumban tanult /III-V. oszt./.

11. Petőfi aszódi gimnáziumi bizonyítványa az 1837/38-ik tanévből.

Petőfi igen sokat tanult az aszódi gimnázium könyvtárában, amelynek kezelője is volt 1837-1838-ban. Itt ismerkedett meg a latin és a német irodalom remekeivel és igen sok magyar művet olvasott.

12. Koren István, Petőfi aszódi tanára.

Koren István az aszódi algimnázium igazgatója volt. 1838-ban megakadályozta Petőfi szökését. A fiatal Petőfi ugyanis színész akart lenni. Koren István eljárását Petőfi elhibázottnak ítélte meg "Uti jegyzeteiben" és "A jó tanító" c. versében.

13. Petőfi bucsuja a szülői háztól. Munkácsy Mihály festménye.

Petőfi mégis elhagyta Aszódot. Életének következő állomásai: Selmec, Pest /ahol Rónai néven a Nemzeti Színházhoz szegődött statisztának/, Székesfehérvár, a Vas megyei Ostffyasszonyfa /ahol a nyarat Orlay-Petrich Somával töltötte/, majd Sopron, ahol beállott a Gollner-gyalogezredbe katonának.

14. Az "Emlény" egyik példánya, amelyet Petőfi mint színész a házakba kihordott.

Petőfi Cecén, Simortornyán, Sárbogárdon járt a vándorszínészekkel mint színész és kellekes. Az "Emlény" szétosztásával is gyarapította a társulat jövedelmét.

15. Petőfi levele Pákh Alberthez, amelyben bejelenti, hogy "lelép" a színészi pályáról.

Petőfi egyik jóbarátja volt Pákh Albert, aki az ifju költőt olvasmányokkal is ellátta, amikor katona volt. Figyelemreméltó a levél ama részlete, amelyben Vörösmartyról ír.

16. A pápai főiskola Petőfi korában.

Petőfit 1841 február 23-án felmentették a katonai szolgálat alól. Orlay akkor a pápai ref. gimnázium tanulója volt. Petőfi felkereste őt és beiratkozott a gimnázium VII. osztályába, de három hét múlva elhagyta Pápát. Pozsonyba, Pestre, Dunavecse, Selmecre, Ozorára, Mohácsra került, majd ismét vissza Páparra. Itt Tarczy Lajos tanár támogatásával felvették ismét a VII. osztályba. 1841/42-ben sikerrel el is végezte az osztályt. Sokat szerepelt az önképzőkörben.

17. Petőfi első nyomtatásban megjelent verse: "A borozó".

Petőfi első nyomtatott verse az Athenaeum 1842. 22-i számában jelent meg.

18. Petőfi "Lanc"-verseiből.

Petőfi pápai diák korában állította össze először verseit egy füzetbe "Lanc versek" címmel.

19. Jókai ifjúkori arcképe /amikor megismerkedett Petőfivel/.

Petőfi pápai diákoskodása idején ismerkedett meg Jókaival. Ezt a képet maga Jókai rajzolta.

20. Petőfi "Hazámban" című verse.

Ez a költemény jelent meg először nyomtatásban Petőfi Sándor nevével 1842-ben. A verset Petőfi Dunavecshán írta.

21. Vörösmarty, akivel Petőfi 1842 telén ismerkedett meg.

Petőfi ezt írta Vörösmartyról az Uti levelekben: "A végső ponton álltam, kétségbeesett bátorság szállt meg, s elmentem Magyarországon egyik legnagyobb emberéhez, oly érzéssel, mint amely kártyás utolsó pénzét teszi fel, hogy élet vagy halál. A nagy férfi átolvasta verseimet, ajánlatára kiadta a Kör, s lett pénzem és nevem."

22. Bajza József, akinek ajánlatára Petőfi álláshoz jutott a Pesti Divatlapnál. Barabás Miklós kórajza.

23. Petőfi Debrecenben, 1844-ben, Orlay-Petrich Soma festménye.

Petőfi életének legsúlyosabb szakasza 1844 telén volt. Debrecenben Fogas Józsefné színházi jegyszedőnél bérelt fűtetlen szobában lakott. Ennek a szenvedésnek az emlékét örökítette meg "Egy telem Debrecenben" c. költeményében s az "Uti levelek" közül a harmadikban.

24. A Pesti Divatlap címlapja. Vahot Imre lapjánál volt Petőfi segédszerkesztő 1844 július 1-től.

25. A Pilvax-kávéház belseje a századforduló idején.

Petőfi ebbe a kávéházba járt 1844 nyaratól fogva. E kávéházban volt a "közvélemény asztala", ahol Petőfi szorosabb baráti köre délutánonként találkozott: Pálffy Albert, Vahot Sándor, Egressy Gábor, Pákh Albert, Kerényi Frigyes, Jókai. Petőfi 1848 március 15.-e után ezt a kávéházat, "Szabadság Csarnokának" "Forradalmi Csarnoknak" nevezte.

26. "A helység kalapácsa" első kiadásának címlapjai.

Ez Petőfi első önállóan megjelent műve.

27. Petőfi költeményeinek első kiadása "Versek" címmel jelent meg. Címlap.

Petőfi verseinek első kiadása "A helység kalapácsa" megjelenése után két hétre hagyta el a sajtót.

28. A "János vitéz" első kiadásának címlapja.

A magyar irodalmi népiesség igazi diadalmos térhódítását jelentő elbeszélő költemény Petőfi nevét országsherte ismertté tette.

29. A "Cipruslombok Etelke sírjáról" első kiadásának címlapja.

Csapó Etelka, Vahot Sándor feleségének a testvére, ihlette ezt

a 34 éleírást, amelyet Petőfi kötetbe gyűjtve adott ki szerelmének tragikus halála után.

30. Az "Erdei lak", amelyet Petőfi költői versenyben énekelt meg Tompával és Kerényivel.

Petőfi 1845 április 1-én megvált segédszerkesztői állásától s Kerényi Frigyes meghívására elindult országot látni. Eperjesen Kerényivel és Tompával egy egész hónapot töltött. Iglón pedig Pákh Albert szüleinek volt a vendége. Felvidéki útja során meglátogatta Lőcsét, Késmárkot, Rozsnyót, Rimaszombatot, Losoncot és a Nógrád megyei várakat. Tompával és Kerényivel töltött napjainak emléke "Az erdei lak" c. költeménye. Képünk a verset ihlető erdei házat ábrázolja.

31. A "Salgó" és "Szilaj Pista" amatőr-kiadásának címlapja.

Petőfi előbb említett felvidéki útjának irodalmi emléke a "Salgó" c. költői elbeszélés és az "Uti jegyzetek". Ez utóbbi mű némileg Heine "Reisebilder"-jére emlékeztet.

32. A "Szerelem gyöngyei" első kiadásának címlapja.

Petőfi 1845 június 24-én érkezett vissza Pestre. "Uti jegyzeteit" már közölte is az "Életképek" júliusi száma. A költő ekkor szüleinek akkori lakóhelyére, Szalk-Szentmártonba ment, ahol két hét alatt "Zöld Marci" címmel népszínművet írt Egressy Gábor jutalomjátékául. Művét azonban nem fogadták el s ezért elégette. E kudarc után Tápió-Sápra, Kunszentmiklóásra, majd Gödöllőre ment. Itt ismerkedett meg Mednyánszky Bertával, aki ihletője volt a 39 költeményt tartalmazó "Szerelem gyöngyei" c. versciklusnak. A kötet 1845 október 23-án jelent meg.

33. A "Versek" II. kötetének első kiadása. Címlap. 1845. november 16.

34. A Hatvani-utcai régi Jankovich-ház, ahol Petőfi 1846-47-ben lakott. Mellette a Koch-féle ház, amelyben 1845-46-ban lakott.

35. A "Felhők" című versgyűjtemény első kiadásának címlapja. 1846. ápr. 23.

A Szalkszentmártonban töltött idők keserű, pesszimista hangulatából született e kötet 66 verse, amelyek között ott van "Az örült" c. költemény is.

36. A "Tigris és hiéna" című dráma első kiadásának címlapja.

Ugyancsak Szalkszentmártonban írta Petőfi egyetlen drámáját is, amelyet a Nemzeti Színház előadásra el is fogadott. Petőfi azonban visszavonta a darabot a Színháztól.

37. "A hóhér kötele" c. regény első kiadásának címlapja.

Az 1846-os év keserű hangulatában írta Petőfi egyetlen regényét, amelynek tárgya a hűtlen barátón való bosszúállások sorozata.

38. A "Tündéralom" kéziratának egy részlete.

Az 1846-os év első felének általános hangulatától csak a "Tündéralom" finom hangja üt el ebben az elbeszélő költeményben. Petőfi az ifjúkor tovasuhanó emlékei között keresett gyógyulást.

39. Szendrey Julia, Petőfi felesége. Barabás Miklós kőrajza 1848-ból.

Petőfi 1846 szeptember 8-án ismerte meg Nagykárolyban a Térey család kertjében Szendrey Juliát, Szendrey Ignácnak, Károly Lajos inspektorának alig 18 éves szép leányát. Petőfi első, Juliához írott verse az Életképek decemberi számában jelent meg /Mi van innen távol.../. Megismerkedésük évfordulóján vette feleségül Juliát /1847 szeptember 8-án/.

40. A koltói kastély. Jókai Mór rajza.

Petőfi mézesheteit a koltói kastélyban Teleki Sándor vendégeként töltötte /szeptember 8-tól október 20-ig/.

41. Petőfi "Összes költeményei"-nek első kiadása. Cimlap, képpel.

Az összes költemények első kiadása öt koltói elbeszélést és 452 más fajú költeményt tartalmaz.

42. Petőfi "kincse": "A francia forradalom története" Saint-Just-tól.

Petőfi évekig éjjel-nappal várta a forradalmat. "Érzem előre - mondta barátainak, - mint kutya a földrengést". Szerelmi fellángolásánál még csak a forradalomért, a Szabadságért érzett nagyobb és forróbb szenvedélyt. Petőfi saját példánya, sajátkezű bejegyzésével.

43. Petőfi levele Arany Jánoshoz a "Toldi" elolvasása után.

Petőfit és Aranyt igaz és mély barátság fűzte össze. E barátság kezdetét jelzi e levél.

44. Petőfi rajza Arany Jánosról.

Petőfi többször megfordult Arany János nagyszalontai házában. Nemcsak a költőt, hanem a szalontai Csonkatornyot is lerajzolta.

45. Petőfi "Arany János"-hoz című versének kézírata. Arany János jegyzetével.

46. Petőfi "A nép nevében" című versének kézírata. 1847.

47. Petőfi a nép között. Révész Imre festménye.

48. A Nemzeti Múzeum és környéke. Alt Rudolf vízfestménye nyomán.

A Nemzeti Múzeum kertje, lépcsője a magyar szabadságküzdelmek legdicsőbb eseményének színhelye volt 1848 március 15-én.

49. A "Nemzeti dal" első példánya Petőfi bejegyzésével.

50. A szabadsajtó, amelyen a Nemzeti dalt nyomták.

50.a. Két egykoru kép az 1848 március 15 -i történelmi eseményről a Nemzeti Múzeum előtt.

Illyés Gyula így ír erről az eseményről: "Szébb találkozásról a költő álmódva sem álmodhatott. Élete legnagyobb felleptére a sors egy kis népgyűlést rendelt". Március 15-én ugyanis a rákosi vásár hatalmas népi tömegei is összegyűltek a Múzeum köré, hogy meghallgassák a legnagyobb magyar költő legdicsőségesebb szavakatát.

51. A szabad sajtó ünneplése. Katzler kőrajza.

52. Táncsics Mihály. Barabás Miklós kőrajza.

Táncsics Mihály /1799-1884/ takácslegény volt. Tanulni kezdett és tanító, majd ujságíró lett. Sajtóvétségért elítélték. A budai helyőrség börtönéből 1848 március 15-én szabadították ki. 1848-ban a "Munkások Lapja" c. hetilapot szerkesztette.

53. Az 1848-as szabadsajtó termékeiből.

A magyar napilapok beszámolnak a forradalomról és ünneplik a sajtószabadságot.

54. Petőfi diszkardja.

55. Petőfi levele az Országgyűléshez, amelyben "Csatadal" című versének kinyomtatását és a honvédek között való terjesztését kéri.

56. Petőfi őrnagyi kinevezése.

57. Bem arcképe és aláírása.

Bem altábornagy, lengyel szabadsághős, mint tábornok került az erdélyi hadak élére. Legnagyobb győzelmét február 9-én Piskinél aratta. Ugy szerette Petőfit, mint saját fiát. Francia nyelven írott leveleiben, "Mon Fils" -nek "Fiamnak" szólította Petőfit.

58. Petőfi Sándor rajza Bemről.

59. A segesvári csatater. Paur Géza festménye.

Petőfi az erdélyi hadjáratban mint Bem segédtisztje vett részt. Vitéz magatartásáért a III. oszt. érdemjelet kapta. Bem később őrnaggyá léptette elő. A segesvári csatában 1849 július 31-én hősi halált halt.

60. Petőfi szobra a pesti Dunaparton. Huszár Adolf műve. A talpazatot Ybl Miklós tervezte.

Huszár Adolf műve abban a pillanatban ábrázolja a nagy forradalmi költőt, amint 1848 március 15-én a "Nemzeti dal"-t szavalja. Petőfi redőkbe szedett köpenye lazán takarja alakját. Jobb lábával kissé előre lép, arcán a nemes lelkesedés tüze látszik. A szobor 3,79 m magas, talpazata 5,35 m. A szobrot 1882 október 15-én avatták fel.

61. Petőfi mellszobra a Budapesti Honvéd Néphadsereg Színháza előtt.

A Magyar Népköztársaság kormánya a nép nagy költőjének ilyen formában is meg akarta adni az igaz megbecsülést. Révai József mondotta Petőfiről: Nincs több Petőfi, csak egy: a demokratikus népforradalmár.

62. Petőfi-bélyegek.

63. Petőfi verseinek orosz nyelvű kiadása.

Petőfi mindig jelentőségének, forradalmi nagyságának kijáró szeretetben és tiszteletben részesült a Szovjetunióban. Pervomajszkij és Tyihonov, a két nagy szovjet költő megbecsüléssel és szeretettel ápolja a Petőfi kultuszt a Szovjetunióban. Petőfi verseit orosz nyelven több kiadásban jelentették meg.

64. Petőfi verseinek fordításai közül, Cimlapok.

Petőfi verseit valamennyi népi demokratikus országban lefordították. Képünk a fordítások kiadásai közül mutat be néhányat.

65. Petőfi műveinek szövegkritikai kiadása. Cimlap.

Képünk az új, immár teljes szövegkritikai kiadásnak cimlapját ábrázolja.

Készült a Felsőoktatási Jegyzetellátó Vállalatnál
Felelős vezető: Bojkovszky Lajos